

ПЕДАГОГИЧЕСКА ПРАКТИКА „УТРИННА ПРИКАЗКА”
Целеполагащ психолого-педагогически и методически практико-приложен модел за работа на учителя с 4-5 годишните деца в детската градина

Теоретична постановка на модела

Настоящият целеполагащ психолого-педагогически и методически практико-приложен модел „Утринна приказка“ за работа на учителя с 4-годишните деца в детската градина отразява собствената си рефлексията за осигуряване допълнителни възможности на детската Личност да развива пълния си потенциал. Той е „акмулирал“ всички постигнати резултати на модела „Утринна приказка“ по време на адаптационния период на 3 годишните деца, отразяващ идеята учителите, педагогическите специалисти и представителите на семейната общност да извършват определени дейности заедно. В същото време този модел е готов да „излъчи“ нова траектория за развитие на Педагогическата практика „Утринна приказка“, която може да се разпознае като целеполагаща на интердисциплинарния подход, включващ в себе си междупредметни връзки или н. нар. тематичното обучение в програмната система. Налице е необходимост да се дефинира понятието „целеполагане“, тъй като е налице много голямо разнообразие в понятийния апарат и оттук произтича трудността да се определи и формулира точно това понятие. Според определени проучвания¹, които са направени в редица статии целеполагането е смислов и желан (възможен и очакван) резултат от определена дейност. Според други изследвания² целеполагането е процес на избор на една или няколко цели с определяне на параметрите на допустимите отклонения, за да се контролира процесът на реализиране на поставената задача. Целеполагането на Педагогическата практика „Утринна приказка“ е необходимо да се приема като основна фаза на управление, която предвижда формулиране на глобална цел като образователна, основна цел като психолого-педагогическа и крайна цел като социален контекст и подпомагат решаването на определени задачи, свързани с:

- умение да се определят правилно целите;

¹ <https://www.academia.edu>

² <https://www.academia.edu>

- умение за избор и прилагане съобразно възрастта методи на обучение и стратегии на преподаване;
- умение за планиране бюджета на време, като се вземат предвид поставените цели, съобразно планираните задачи и очаквани резултати.

Процеса на целеполагането на Педагогическата практика „Утринна приказка“ е сложно детерминиран от една страна са системата на организация и управление на образователната институция, а от друга – знанията и уменията на учителя. От методическа гледна точка темата за целеполагането е свързана с изграждане на ясна представа и формиране на конкретни действия на педагогическите субекти (учителите) за резултатите от техните конкретни педагогически дейности. Това означава изграждане на система от цели по посока извършване на дейности по определени образователни направления, уточняване приоритета им в системата на останалите компоненти на педагогическото взаимодействие и включване на другите педагогически субекти (децата) към реализирането на целта. По този начин целеполагането на Педагогическата практика „Утринна приказка“ би могло да се интегрира в седемте образователни направления с различен брой образователни ядра и може да се разпознае в следната таблица:

Адаптационен модел	Целеполагащ модел
Успешен преход на детето от семейна към нова социална среда	Постепенна трансформация на детето от Аз-образа към модел на първоначално самоутвърждаване
Включване на родители и представители на семейната общност в предварително подготвени дейности	Включване на заинтересовани страни, както и на родители и представители на семейната общност в предварително подготвени дейности
Формиране на умения за наблюдения и изпълнение при детето	Развитие на умения за конструктивно слушане и споделяне при детето
Изграждане за детето на подходяща приемна, подкрепяща, интерактивна, безопасна, мултикултурна хоризонтална и вертикална среда	Развитие изграждането за детето на подходяща приемна, подкрепяща, интерактивна, дигитална, безопасна, мултикултурна хоризонтална и вертикална учеща среда
Прилагане на игровия механизъм при реализация на определени дейности	Разширяване прилагане на игровия механизъм при реализация на определени дейности
Създаване на условия за право на избор на детето при провеждането на различни дейности	Делегиране на право на избор на детето при провеждането на различни дейности
Рутинно провеждане на заплануваните дейности за деня	Постепенна трансформация към тематичното обучение относно заплануваните дейности за деня

Организационни и методически предпоставки за прилагане на модела за целепологане при провеждане на Педагогическата практика „Утринна приказка“

Педагогическата практика познава много подходи, които създават възможно най-добрата образователна среда и условия за реализиране и утвърждаване на различни модели. В методически план, педагогическите екипи е необходимо да разпознават тези модели като управление на целепологането и като процес за организиране на определена дейност от една страна, а от друга - да се възползват от неограничените възможности на тематичното обучение, които биха подобрили възпитателно-образователния процес. В тази връзка ще трябва да се потърсят отговорите на два основни: как в процеса на целепологане да направим процеса относително предвидим и как това се съчетава с тематичното обучение.

Процеса на целепологане е занимавал не само хора, свързани с организацията и управлението на организации като Питър Дракър³, Питър Грей⁴ и Стюарт Крейнър⁵, но и хора свързани с образованието като Ричард ДеФур⁶, Жан Пиаже⁷ и Лев Виготски⁸, Майкъл Фулър⁹, Лари Босиди¹⁰, Робърт Грийн¹¹ и много други. В крайна сметка те всички признават необходимостта от целепологане като основен гарант на „предвидим успех в непредвидими ситуации“¹². Когато говорим за целепологането трябва да имаме предвид, че въпреки голямото разнообразие от гледни точки е налице относително съгласие и относно неговата структура. Известни са много системи в областта на целепологането, като „Трите И“, „Седемте С“, „ПОПНКОБ“, „Функционален тунел“¹³ и други. Най-близка до конкретния случай се явява системата SMART, която отразява идеята на целепологането в 5 основни точки:

³ Питър Дракър, The daily Drucker, изд. „Класика и Стил“, 2013

⁴ Питър Грей, Свободата да учиш, изд. „Изток-Запад“, 2013

⁵ Стюарт Крейнър, Ключовите идеи в образователния мениджмънт, изд. „ИнфоДар“ 2018

⁶ Richard De Four, Professional learning community at work, ASCD, 2008,

⁷ <http://detskorazvitie.bg/EarlyDevelopment/Cognition.html>

⁸ <http://detskorazvitie.bg/EarlyDevelopment/Learning.html>

⁹ Michael Fullan, The meaning of educational change, Ontario Institute for studies in education, 2001

¹⁰ Лари Босиди, Изпълнението, изд. „Класика и Стил“ 2006

¹¹ Робърт Грийн, Майсторството, Сиела Норма, 2012

¹² Stephen Covey & Bob Whitman, Franklin Compant 2010, Predictable results in unpredictable times

¹³ Стюарт Крейнър, Ключовите идеи в образователния мениджмънт, изд. „ИнфоДар“ 2018

1. Специфични цели, които трябва да бъдат ясни и конкретни, за да можем да си фокусираме усилията си и да се чувстваме мотивирани да постигнем поставената глобална цел. Когато си формулираме специфичната цел е необходимо да си отговорим на въпросите:
 - Какво искам да постигна в конкретната дейност?
 - Защо тази цел е важна за конкретната дейност?
 - Кой участва в конкретната дейност?
 - Къде ще я реализирам конкретната дейност?
 - Какви ресурси ще използвам за конкретната дейност?
2. Измерими цели, които да следят напредъка на извършваната дейност и преди всичко да дават насоки как да се подобрява качеството на извършваната дейност.
3. Постижимата цел трябва да бъде висока, но реалистична, за да бъде успешна. Необходимо е да се анализират пропуснати възможности или ресурси, които

могат да донесат по-добър резултат. Постижимата цел обикновено отговаря на въпрос: Как и какво мога да направя, за да постигна тази цел?

4. Приложимата цел е гарант, че целта е важна и тя се формулира в съответствие с други подходящи цели. Приложимата цел може да отговори с „да“ или „не“ на въпроси свързани с усилията, които полагаме, капацитета и ресурсите, които имаме, изградената среда за работа, помощта, която получаваме.
5. Времевата цел е свързана със сроковете, „бюджета“ на времето и помага за предотвратяване на приоритети на ежедневните задачи над поставените предварително цели.

Тематичното обучение при реализиране на Педагогическата практика „Утринна приказка“ позволява на педагога да организира учебното съдържание около теми, задачи или основни въпроси по различните образователни направления предвидени за деня. Идеята за поставянето на интересите на детето в центъра на обучението при разработване на тематичното обучение осигурява активното му участие. Може да се каже, че тематичното обучение е начинът на преподаване и учене, когато няколко теми от учебната програма са свързани помежду си и са интегрирани в тематичен подход към обучението, което е инструмент за интегриране на учебната програма и премахване на конкретния характер на преподаването в контекста на игровия механизъм. Тематичното обучение се определя като „подход на преподаване, който организира тематиката около обединяващите теми“¹⁴.

Всяко образователно направление може да се обедини с определена тема и тя да се използва за преход към заплануваните дейности за деня. Тематичното обучение включва интегриране на всички тематични области чрез използване на една тема. То преминава през тематични линии и помага на детето да свърже основните знания и умения с идеите от реалния свят. Тематичното обучение означава, че предвидените дейности могат да бъдат фокусирани около определена тема или идея и заплануваните дейности да бъдат съсредоточени около тази тема или идея. Този подход при реализиране на Педагогическата практика „Утринна приказка“ позволява на учителите да интегрират централна идея във всички образователни направления предвидени за деня. Нещо повече,

¹⁴ <https://classroom.synonym.com/thematic-approach-teaching-preschool-8586347.html>

колкото повече различни теми са обединени от един фактор, толкова по-голям ще е интереса от страна на детето. При прилагане на тематичното обучение педагогът трябва да търси отговор на следните въпроси:

- Разработваните теми в отговор на интересите на детето ли е?
- Стимулират ли те чрез игровия механизъм ученето и творческо мислене?
- Може ли избраната тема да бъде организирана по начини, които да позволяват много нива на участие и предизвикателства така, че всяко дете да постигне успех?
- Ще има ли възможност за социално сътрудничество и отговорности, докато детето работи върху конкретната тема?
- Ще има ли детето възможност да увеличи познанията си и опита си за предмети, хора и събития в света около него?
- Отражават ли темите опитите на детето да изгради собствено разбиране и тълкуване на нова информация и развитие на критическото мислене?

В търсенето на тези въпроси е необходимо да се отбележи, че от методическа гледна точка има два основни елемента на тематично обучение на които то трябва да се подчини по посока прилагане на компетентностният подход и са разпознати като: планиране и съвместно учене.

По време на етапа на планиране на тематична единица трябва да се имат предвид:

- Какви са методическите задачи, които си поставяме?
- Какво очаквате да постигне всяко дете?
- Върху формирането и развитието на какви знания и умения концентрираме усилията си?
- Изборът на тема за разглеждане с детето.
- Убеденост, че темата отговаря на интересите на детето и е подходяща

за възрастта му.

- Планиране на времето, което ще се отдели за тематичното изследване.
- Планиране предварително на необходимите материали например: книги с картинна информация, гости (родители, представители на семейната общност, представители на заинтересовани страни), които ще могат да дойдат в групата и да говорят по темата, други източници на информация, в

т. число мултимедии, интерактивни дъски, постери, раздавателни материали, декори и много други дидактически средства.

- Съставяне календар на дейностите.

Съвместното учене в контекста на тематичното обучение при реализиране на Педагогическата практика „Утринна приказка“ дава възможност на детето да се обедине в група за постигане на обща цел. Целта може да е да се довърши определен край на споделена приказка, да се пресъздаде определена роля, да се обсъди предварително представена тема, която е пряко свързана с предстоящите дейности за деня. По време на съвместно учене трябва да се има предвид:

- Да е налице увереност, че детето участва в общи групи по време на работата по темата;
- Да се дава възможност на детето за споделяне;
- Да се създават тематични връзки, които детето прави между областите на съдържанието.

Процеса на целеполагане¹⁵ в контекста на тематичното обучение представлява система от познавателни и практически умения на учителя, чрез които се определя глобалната цел при реализация на Педагогическата практика „Утринна приказка“. На преден план излизат два вида умения:

1. За операционализация на глобалната цел, които са насочени към процеса на провежданата дейност. Технологията за операционализация на глобалната цел включва 3 компонента:

- формулиране на глобална цел на дейността, като в конкретния случай това е педагогическа практика „Утринна приказка“ като целеполагаща за деня;

- определяне компонентите на глобалната цел на педагогическа практика „Утринна приказка, която включва тема, елементи подлежащи на запомняне, елементи подлежащи на разбиране и елементи подлежащи на учене и разбиране произтичащи от темата.

¹⁵ <https://dox.abv.bg/download?id=7268e042af1>.

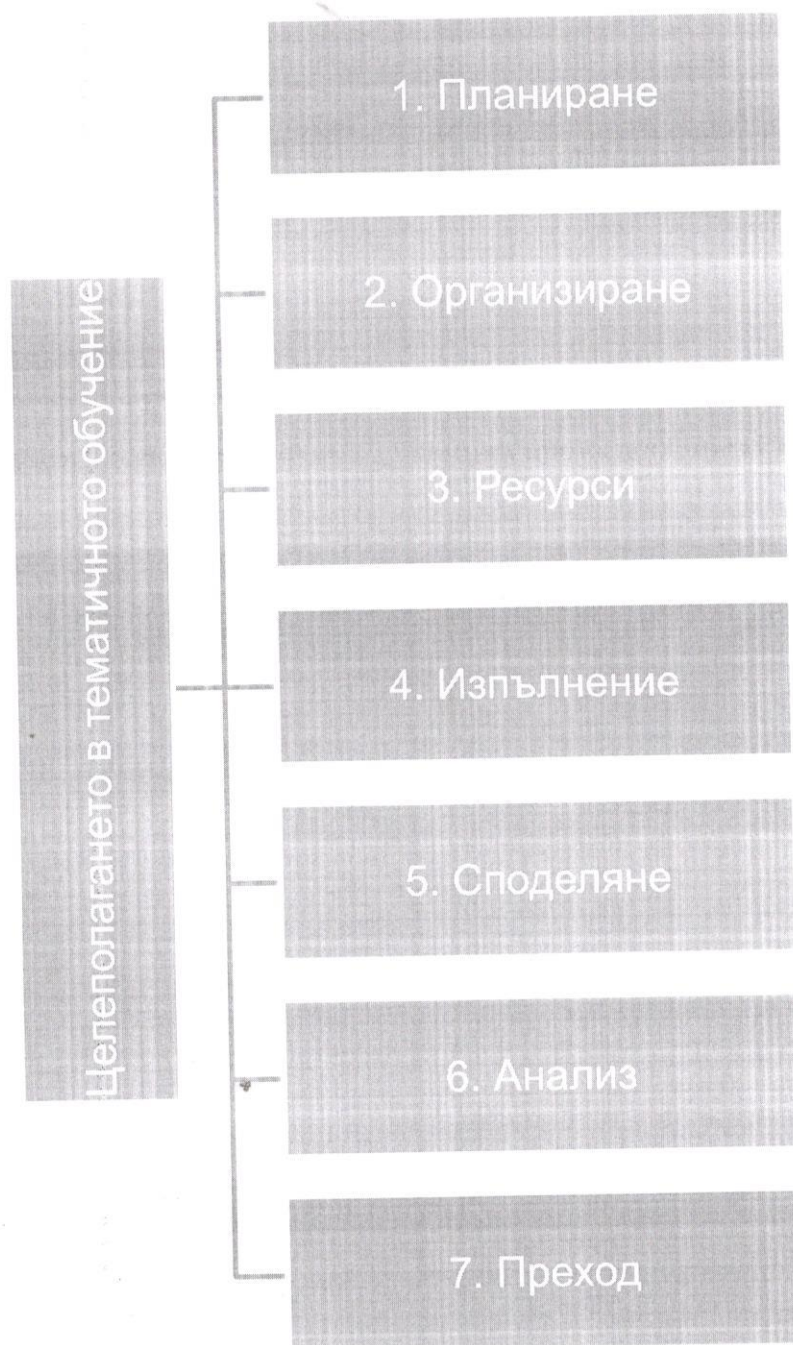
- формулиране на измерими цели на педагогическа практика „Утринна приказка, когато тя е измерима и съдържа в себе си отговора на въпроса как детето показва, описва, споделя чутото и видяното.

2. За операционализация на творческите цели по време на провеждане на педагогическа практика „Утринна приказка към усвояване на знания, умения и отношения, които личността формира и развива чрез собствена изследователска дейност. Технология за операционализация за творческите цели включва 3 компонента:

- Формиране на глобална творческа цел по време на провеждане на педагогическата практика „Утринна приказка“;
- Определяне етапите през които преминава провеждане на педагогическа практика „Утринна приказка и формулиране на определени дидактически задачи;
- Формулиране на измерими цели чрез които детето доказва своето активно участие и демонстрира какво знае, как го е открило и какво трябва да направи.

От гледна точка на целепологането тези компоненти представляват глобалната цел, но от гледна точка на тематичното обучение това са критерии.

3. Описание на методиката за целеполагане при провеждане на Педагогическата практика „Утринна приказка“ чрез Рамката на 7 ОТ

1. Планиране на дейността

Необходимост от планиране на глобалната цел в чиято основа е „Утринната приказка“. На база на нейното тематично съдържание е необходимо да се планират последващи дейности за деня в контекста на седмичното, месечното или годишно разписание, което е примерно и може да търпи актуализация. В зоната на планирането трябва да се има в предвид идеята за това как да се целеполага тематичното съдържание на видовете приказка във времето и какви връзки е необходимо да се направят с предстоящите дейности.

2. Организиране на средата

Средата, която ще се използва за провеждане на педагогическата практика „Утринна приказка“ е необходимо да е непроменена като място, но надграждаща и даваща възможност за визуален достъп на всяко дете. Тя трябва да улеснява въвеждане и извеждането на „госта“ (ако има такъв), да е оформено мястото на „четеца на приказка“ и да създава условия за конструктивно слушане.

3. Ресурси

Ресурсите е необходимо да се прецизират и набавят предварително и да се подготвят във връзка с глобалната цел. Трябва да се прецени баланса между използването на дигитални средства (мултимедия, телевизор, интерактивна дъска и др) и традиционните дидактически реквизити като декори, картини, снимки, табла, роли, раздавателни материали при последващи дейности и др.

4. Изпълнение

Изпълнението е свързано с качеството на представяне на заплануваната приказка. То е от особено значение с оглед краткостта на презентацията, нейната комбинативност с ресурсите и фокусиране на вниманието на участниците. Препоръчително е т. нар. дрескод да се спазва, особено, когато има външни лица. Препоръчително е „четеца на приказка“ да е запознат предварително с текста и да са правят опити тя да не се чете, а да се разказва описателно, вълнуващо, изразително и разбираемо. Ако е външен гост е необходимо с него да се направи инструктаж какви са му правата и какво е упълномощен да прави.

5+6 Споделяне и Анализ

Споделянето и Анализата са две дейности, които се правят само от педагога. Той трябва да се опита чрез споделяне от децата да разбере как се е чувствало всяко дете, какво му е направило впечатление и защо. При условие, че предложената тема е нова, какво е развълнувало детето, ако тя се повтаря може да се разбере какво е развитието в чувствата му. Анализата включва коментар на определени ярки елементи, които съдържа предложената приказка и е ориентиран към предстоящите запланувани дейности – форми, цветове, имена, брой участници, преход на стари с нови знания и пр.

7. Преход към предстоящите дейности

Прехода включва използване на определен компонент от приказката, който е необходимо да се използва през целия ден като особен акцент. Това зависи от избора на темата, но тя трябва не само да декларира, но и да гарантира тематичната насоченост на заплануваните за деня дейности. Тематичното обучение предлага голямо разнообразие от варианти, а комбинирано с целеполагането, в основата на която е педагогическата практика „Утринна приказка“ прехода към заплануваните дейности би станал много ефективен, качествен и интересен за всяко едно дете.

По време на апробирането на педагогическата практика „Утринна приказка“ във втора възрастова група ще се провежда периодична оценка/самооценка относно ефективността на педагогическата практика с участието на експерти от РУО, директори и учители от включените в пилотното прилагане на модела предучилищни институции.